

23.8.2021

Espoo	Kirjaamo
Esbo	Registratur
Saap.	12 7 -08- 2021
Anl.	
No 8041/2021	klo.
Nr	kl.

Valvonta

Asia ja vaatimukset

Etelä-Suomen aluehallintovirastoon on 10.5.2021 saapunut päiväämätön epäkohtailmoitus. Epäkohtailmoituksen on tehnyt nimetön ryhmä 64-vuotiaita espoolaisia.

Epäkohtailmoituksen mukaan Espoossa annettiin 30.3.2021–30.4.2021 välisenä aikana 64-vuotiaille ensimmäiseksi koronavirusrokotteeksi AstraZenecan Vaxzevria-koronavirusrokote vastoin kansallista ohjeistusta. Ilmoituksen mukaan myös toukokuussa 2021 ne 64-vuotiaat espoolaiset, joille on annettu AstraZenecan Vaxzevria-koronavirusrokote ensimmäisellä rokotuskerralla, eivät saa valita tehosterokotteeksi BioNTech-Pfizerin Comirnaty tai Modernan koronavirusrokotetta (jäljempänä mRNA-rokote). Epäkohtailmoituksessa todetaan menettelyn olevan vastoin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) varovaisuusperiaatetta.

Epäkohtailmoituksen mukaan ne espoolaiset 64-vuotiaat, jotka eivät ole vielä saaneet ensimmäistä koronavirusrokotetta, saavat valita ensimmäiseksi sekä tehosterokotteeksi BioNTech-Pfizerin Comirnaty -mRNA-koronavirusrokotteen. Ilmoituksen mukaan 64-vuotiaat espoolaiset ovat näin ollen eriarvoisessa asemassa rokotteen valinnan suhteen. Epäkohtailmoituksessa kerrotaan myös, että Helsingissä vuonna 1956 syntyneet henkilöt, jotka eivät ole vielä rokottamisen hetkellä täyttäneet 65-vuotta, saavat mRNA-rokotteen. Epäkohtailmoituksessa esitetään vaatimus siitä, että kaikki 64-vuotiaat espoolaiset saavat halutessaan mRNA-rokotteen.

Epäkohtailmoituksen liitteenä on kopio Espoon kaupungin internetsivusta, jossa kerrotaan, että AstraZenecan Vaxzevria -rokotteen voivat saada vuosina 1952–1956 syntyneet eli tänä vuonna 65–69 vuotta täyttävät. Lisäksi internetsivuilla kerrotaan, että THL:n linjauksen mukaan toukokuun 2021 alusta 65–69 -vuotiaat voivat halutessaan valita AstraZenecan rokotteen sijasta myös mRNA -rokotteen. Sivuston mukaan tämä tarkoittaa Espoossa sitä, että henkilö saa halutessaan AstraZenecan rokotteen sijaan Pfizer-BioNTech Comirnaty -rokotteen, kun kyse on ensimmäisestä rokoteannoksesta. Lisäksi on todettu, että mikäli 65-

vuotias, eli 1952–1956 vuosina syntynyt henkilö on saanut ensimmäisenä annoksen AstraZenecaa, on myös tehosterokote AstraZenecaa.

Epäkohtailmoituksen liitteenä on myös kopio Helsingin kaupungin internetsivusta, jossa todetaan, että AstraZenecan -koronavirusrokote on käytössä 65 vuotta täyttäneille ja tätä vanhemmille.

Lisäksi liitteenä on Länsiväylä-lehden uutisia koronavirusatilanteesta 24.-25.4.2021 väliseltä ajalta, joissa Espoon perusturvajohtaja Sanna Svahn kertoo, että AstraZenecan rokotetta annetaan vain 65–69 -vuotiaille henkilöille.

Epäkohtailmoituksen liitteenä on myös kopio THL:n 14.4.2021 päivitetystä internetsivun tiedotteesta. Tiedotteessa todetaan, ettei AstraZenecan koronavirusrokotetta anneta alle 65-vuotiaille Euroopassa havaittujen erittäin harvinaisten veren hyytymisreaktioiden vuoksi, joiden yhteyttä AstraZenecan rokotteeseen EMA (Euroopan lääkevirasto) pitää mahdollisena.

Asian selvittäminen

Aluehallintovirastolla on ollut käytettävissään epäkohtailmoituksen ja sen liitteiden lisäksi Espoon kaupungin perusturvajohtaja Sanna Svahnin 21.5.2021 päivätty lausunto sekä THL:n infektiotautien torjunta ja rokotukset -yksikön ylilääkäri, lääketieteen tohtori Hanna Nohynek ja johdettava asiantuntija Mia Kontion 8.6.2021 päivättyt kirjoitukset. Lisäksi aluehallintovirastolle on ollut käytössään THL:n internetsivuilla julkaistut tiedotteet koronavirusrokotuksiin liittyen 19.3.2021–19.5.2021 väliseltä ajalta.

Espoon kaupungin perusturvajohtaja Sanna Svahn kertoo lausunnossaan, että Espoon kaupunki on noudattanut kaikkia rokotevalmisteiden käyttöön liittyviä kansallisen asiantuntijalaitoksen ohjeita. Svahnin mukaan arvioitavaksi jää perustelu vuonna 1956 syntyneiden eli vuoden 2021 aikana 65 vuotta täyttävien henkilöiden rokotevalmisteen valinnasta.

Svahn kertoo, että osa Suomen kunnista ja sairaanhoitopiireistä on valinnut rokotevalmisteen rokotettavan henkilön kalenteri-ikänsä mukaan ja osa syntymävuoden mukaan. Svahn toteaa, että Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä rokotusten ajanvarausjärjestelmä perustuu syntymävuoteen. Syntymävuotta käsiteltäessä ikäluokan määrittely on 65 vuotta täyttäneen sijasta 65 vuotta tänä vuonna täyttävä. Tällöin kalenteri-ikänsä 64-vuotias, mutta pian 65 vuotta täyttävä henkilö rinnastetaan rokotusjärjestelmässä 65-vuotiaaseen.

Svahn kertoo, että Espoon tartuntataudeista vastaava lääkäri on 31.3.2021 varmistanut THL:n ylilääkäri Hanna Nohynekilta ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin Epidemiologisen yksikön apulaisylilääkäri, dosentti Eeva Ruotsalaiselta, onko AstraZenecan Vaxzevria-rokotetta

käytettäessä asianmukaista rinnastaa 65 vuotta tänä vuonna täyttävä jo 65 vuotta täyttäneisiin. Svahnin mukaan asiantuntijoiden arvio oli, että ryhmät voidaan rinnastaa toisiinsa ja kaikkia 1956 syntyneitä voidaan rokottaa yhtenäisen periaatteen mukaan riippumatta siitä, onko henkilö täyttänyt rokotushetkellä 65 vuotta vai ei. Svahn kertoo periaatteen olevan kirjattu myös HUSin koronavirusrokotusohjeeseen (HUS 23.4.2021). Svahn toteaa Espoon kaupungin toimineen kansallisen ja alueellisen ohjauksen mukaisesti.

THL:n ylilääkäri Hanna Nohynek ja johtava asiantuntija Mia Kontio kertovat aluehallintovirastolle 8.6.2021 lähettämässään kirjoituksissa THL:n suosituksena olevan, että THL:n antamia koronavirusrokkotamiseen liittyviä ohjeita toteutetaan rokotettavien henkilöiden syntymäpäivän perusteella. Lisäksi Nohynek ja Kontio kertovat THL:n tiedossa olevan kuitenkin kuntia, joissa koronarokotuksen ajanvaraus onnistuu vain syntymävuoden, eikä tarkan syntymäpäivän mukaan.

Ratkaisu

Aluehallintovirasto ilmaisee käsityksensä Espoon kaupungin perusturvan toiminnasta vastaaville, että yli 64-vuotiaiden koronavirusrokkotaminen ei toteutunut parhaalla mahdollisella tavalla.

Asia ei anna aluehallintovirastolle aihetta enempään.

Perustelut

Suomen perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Saman pykälän 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Yhdenvertaisuuslain 5 §:n mukaan viranomaisen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi.

Yhdenvertaisuuslain 10 §:n mukaan syrjintä on välitöntä, jos jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (jäljempänä potilaslaki) 3 §:n 1 momentin mukaan jokaisella Suomessa pysyvästi asuvalla henkilöllä on oikeus ilman syrjintää hänen terveydentilansa edellyttämään terveyden- ja sairaanhoitoon niiden voimavarojen rajoissa, jotka kulloinkin ovat terveydenhuollon käytettävissä.

Potilaslain 3 §:n 2 momentin mukaan potilaalla on oikeus laadultaan hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon. Hänen hoitonsa on järjestettävä ja

häntä on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata sekä että hänen vakaumustaan ja hänen yksityisyyttään kunnioitetaan.

Potilaslain 6 §:n 1 momentin mukaan potilasta on hoidettava yhteismääräyksessä hänen kanssaan. Jos potilas kieltäytyy tietystä hoidosta tai hoitotoimenpiteestä, häntä on mahdollisuuksien mukaan hoidettava yhteismääräyksessä hänen kanssaan muulla lääketieteellisesti hyväksyttävällä tavalla.

Aluehallintovirastolle saapuneen epäkohtailmoituksen mukaan ryhmä 64-vuotiaita espoolaisia ovat tyytymättömiä siihen, että heille on annettu Espoon kaupungin toimesta 30.3.2021–30.4.2021 välisenä aikana AstraZenecan koronavirusrokotetta, vaikka THL:n ohjeistuksen mukaan kyseistä rokotevalmistetta olisi tullut antaa 29.3.2021 alkaen vain 65-vuotiaille ja sitä vanhemmille. Epäkohtailmoituksessa ilmaistaan tyytymättömyys myös siihen, että ne henkilöt, jotka ovat saaneet ensimmäisellä rokotuskerralla AstraZenecan rokotteen, eivät saa valita muuta rokotevalmistetta toiselle rokotuskerralle.

Espoon kaupungin perusturvajohtaja Sanna Svahn on kertonut lausunnossaan, että Espoossa rokotusvalmisteen valintaa rokotettavalle tehtäessä otetaan huomioon henkilön kalenteri-ikänsä sijasta henkilön syntymävuosi, jolloin kaikki vuonna 1956 syntyneet, eli vuonna 2021 65 vuotta täyttävät rinnastetaan 65-vuotiaisiin. Svahn kertoo Espoon kaupungin noudattaneen muilta osin kevään 2021 aikana kulloinkin voimassa ollutta viranomaisohjetta rokottamisen suhteen.

THL:n internetsivuilla 19.3.2021 päivätyn tiedotteen mukaan THL on päättänyt keskeyttää AstraZenecan rokotteen antamisen Suomessa. THL:n 24.3.2021 päivätyn tiedotteen mukaan AstraZenecan koronavirusrokotetta ei tule antaa varovaisuusperiaatteen mukaisesti alle 65-vuotiaille. Tiedotteen mukaan 29.3.2021 alkaen 65 vuotta täyttäneiden henkilöiden koronarokotuksia voidaan jatkaa AstraZenecan rokotteella.

THL:n 21.4.2021 päivätyn tiedotteen mukaan jatkossa THL:n linjaus on, että myös 65–69 -vuotiaille voidaan antaa mRNA-rokotteita, mikäli rokotettava näin toivoo. Tiedotteessa todetaan kuitenkin, että ne 65 vuotta täyttäneet, jotka ovat saaneet ensimmäisen rokotusannokset AstraZenecalla, saavat ensisijaisesti myös toisen rokoteannoksen AstraZenecan rokotetta.

THL:n 19.5.2021 päivätyn tiedotteen mukaan AstraZenecan koronarokotetta annetaan vain 65 vuotta täyttäneelle ja sitä vanhemmalle. Alle 65-vuotias ei voi THL:n ohjeen mukaan valita itselleen AstraZenecan -rokotetta. Tiedotteen mukaan kansallinen rokotusasiantuntijaryhmä KRAR on arvioinut, että alle 65-vuotiaiden rokotukset AstraZenecan koronavirusrokotteella eivät ole hyöty-haittasuhteeltaan lääketieteellisesti perusteltuja Suomen tämänhetkisen koronaviruksen ilmaantuvuuden ja kyseisen rokotteen aiheuttaman harvinaisen veren hyytymishäiriön mahdollisuuden vuoksi.

Lisäksi tiedotteessa todetaan, että 65-vuotta täyttäneille ja sitä vanhemmille voidaan käyttää kaikkia käytössä olevia koronarokotteita. Uusien rokotussarjojen suhteen 65-vuotta täyttänyt voi itse valita, haluaako hän AstraZenecan rokotteen vai mRNA-rokotteen. Lisäksi todetaan THL:n linjauksena olevan, että toinen rokoteannos annetaan 65-vuotiaille ja tätä vanhemmille samalla rokotteella kuin ensimmäinen annos. Tästä voidaan poiketa vain, mikäli rokotteella on ilmaantunut jokin vasta-aihe, kuten vakava allerginen reaktio. Tiedotteessa todetaan myös, että mikäli 65 vuotta täyttänyt henkilö on saanut ensimmäisen rokotteen AstraZenecan rokotteella ja henkilö kieltäytyy toisesta annoksesta samalla valmisteella, tulee häntä mahdollisuuksien mukaan hoitaa yhteisymmärryksessä hänen kanssaan muulla lääketieteellisesti hyväksyttävällä tavalla ja tarjota näin ollen mRNA-rokotetta.

Aluehallintovirasto toteaa, että Espoon kaupungissa on annettu AstraZenecan koronavirusrokotetta 64-vuotiaille henkilöille THL:n suositusten ollessa 65 vuotta täyttäneet ja sitä vanhemmat. THL:n asiantuntijoiden aluehallintovirastolle lähettämässä kirjoituksessa kerrotaan suosituksena olevan ottaa huomioon rokotettavan aktuaalinen ikä rokotevalmisteen valinnassa syntymävuoden sijaan. Aluehallintovirasto toteaa, että Espoossa ei tältä osin noudatettu THL:n suositusta.

Eduskunnan oikeusasiamies on 23.7.2021 antamassaan päätöksessä (EOAK/3432/2021) antanut THL:lle sekä Sosiaali- ja terveysministeriölle (STM) huomautuksen liittyen THL:n antamiin ohjeisiin AstraZenecan koronarokotteiden käytön rajaamisesta 65–69 -vuotiaisiin.

Oikeusasiamies on pyytänyt asiaa selvittäessään myös Espoon kaupunkia antamaan selvityksensä 65–69 -vuotiaiden koronavirusrokottamiseen liittyen ja lähettänyt päätöksensä tiedoksi myös Espoon kaupungille.

Oikeusasiamiehen päätöksen mukaan THL:n maaliskuun–toukokuun 2021 välisenä aikana antamat ohjeistukset AstraZenecan koronarokotteen käytöstä 65–69 -vuotiaiden ikäluokalle tulkittiin useissa kunnissa velvoittavina viranomaispäätöksinä niin, ettei kyseiselle ikäluokalle annettu mahdollisuutta valita muuta rokotevalmistettä kuin AstraZenecaa. Oikeusasiamies toteaa päätöksessään, että vaikka AstraZenecan rokotteen antaminen yli 65-vuotiaille oli lääketieteellisestä näkökulmasta arvioitu THL:n toimesta hyöty-haittasuhteeltaan perustelluksi, ei asiaa arvioitu oikeudellisesti yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Oikeusasiamiehen päätöksen mukaan, 65–69 -vuotiaat rokotettavat henkilöt olivat keväällä 2021 asetettu muihin ikäryhmiin kuuluvia henkilöitä huonompaan asemaan, kun heiltä on evätty mahdollisuus saada AstraZenecan koronarokotetta saatavilla olevien tietojen mukaan tehokkaampaa mRNA-rokotetta. Myös ne 65–69 -vuotiaisiin kuuluvat henkilöt, jotka saivat valita mRNA-rokotteen, joutuivat monessa tapauksessa odottamaan rokotusvuoroaan kauemmin kuin covid-19-rokotuksista annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään.

Oikeusasiamies toteaa ratkaisussaan, että 65–69 -vuotiaita on kohdeltu ikänsä perusteella epäsuotuisammin kuin muihin ikäryhmiin kuuluvia henkilöitä koronarokotuksia toimeenpantaessa. Kysymyksessä on yhdenvertaisuuslain 10 §:ssä tarkoitettu välitön syrjintä.

Oikeusasiamies toteaa myös päätöksessään, että THL:lla ei ole tartuntatautilain tai muun lain nojalla toimivaltaa antaa kuntia velvoittavia määräyksiä, jolloin kunnat järjestävät koronarokotukset siten kuin tartuntatautilaissa ja vapaaehtoisista covid-19-rokotuksista annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetään. Oikeusasiamies toteaa päätöksessään, että kuntien on myös itse arvioitava yhdenvertaisuutta ja lainsäädäntöä viranomaisroolissa toimiessaan.

Oikeusasiamies toteaa päätöksessään, että 65–69 -vuotiaille olisi tullut ilmoittaa mahdollisuudesta saada muu, kuin AstraZenecan koronavirusrokote ja tällöin jäädä odottamaan covid-19-rokotuksista annetun valtioneuvoston asetuksen mukaista rokotusvuoroaan. Edellä mainitulla tavalla meneteltynä ei olisi oikeusasiamiehen mukaan loukattu 65–69 -vuotiaiden henkilöiden itsemääräämisoikeutta.

Aluehallintovirasto toteaa, että THL:n ohje AstraZenecan koronavirusrokotteen käytöstä on toukokuussa 2021 muuttunut epäkohtailmoituksen aikana voimassa olleesta ohjeesta. Toukokuussa 2021 annetun suosituksen mukaan uusien rokotesarjojen yhteydessä 65-vuotias ja sitä vanhempi henkilö voi valita haluaako hän AstraZenecan vai mRNA-rokotteen. THL suosittelee, että toinen rokoteannos annetaan lähtökohtaisesti AstraZenecan rokotevalmisteella, mikäli 65-vuotias tai sitä vanhempi henkilö on saanut ensimmäisen rokoteannoksen kyseisellä valmisteella, eikä hänellä ole terveydellistä estettä ottaa kyseistä rokotevalmistetta. Asiakkaalla on kuitenkin myös oikeus kieltäytyä ottamasta AstraZenecan rokotetta, jolloin häntä tulee hoitaa yhteistyössä lääketieteellisesti muulla hyväksyttävällä tavalla. Tällöin asiakkaalle tulee tarjota toiseksi rokoteannokseksi mRNA-rokotetta.

Aluehallintovirasto toteaa, ettei Espoon kaupungin menettely koronavirusrokotteen valmisteen kohdentamisessa yli 64-vuotiaille toteutunut parhaalla mahdollisella tavalla ja korostaa, että kunnan virkamiehet ja toimielimet vastaavat viimekädessä toimivaltansa puitteissa tekemiensä päätösten ja muiden toimenpiteiden lainmukaisuudesta.

Aluehallintovirasto korostaa myös rokotettavan henkilön oikeutta kieltäytyä ottamasta AstraZenecan rokotevalmiste, jolloin rokotettavalle henkilölle tulee tarjota mRNA-rokotetta.

Aluehallintovirasto ilmaisee käsityksensä Espoon kaupungin perusturvan toiminnasta vastaaville, että yli 64-vuotiaiden koronavirusrokottaminen ei toteutunut parhaalla mahdollisella tavalla.

Asia ei anna aluehallintovirastolle aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainittujen lisäksi laki aluehallintovirastoista (896/2009) 4 § ja 6 §.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen ei oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) 6 § 1 momentin mukaan voi hakea valittamalla muutosta.

Lisätietoja

Lisätietoja antaa tarvittaessa Hanna-Mari Nevala, puh. 029 501 6000.

ylitarkastaja

Päivi Kemppi

ylitarkastaja

Hanna-Mari Nevala

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti viimeiseltä sivulta ilmenevin tavoin.

Päätöksen laatimiseen on osallistunut aluehallintoylilääkäri Mikko Valkonen.

Jakelu ja suoritemaksu

Päätös on maksuton.

Tiedoksi

Espoon kaupungin perusturvajohtaja, jota pyydetään antamaan päätös tiedoksi asiassa muille lausunnon tai selvityksen antaneille

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

Tämä asiakirja ESAVI/16903/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAVI/16903/2021 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Kemppi Päivi 23.08.2021 16:35

Esittelijä Nevala Hanna-Mari 23.08.2021 15:49